

Hur landsmötet fungerar

Alla medlemmar i Liberalerna har enligt stadgarna rätt att närvara, delta i debatten och lägga förslag. Rösträtt har dock endast de ombud som är valda för att företräda länsförbunden och de samverkande organisationerna.

Landsmötet antar en förhandlingsordning som reglerar arbetet mer i detalj. Den här lathunden baseras på den förhandlingsordning som antogs vid landsmötet 2015.

Landsmötet

Landsmötet behandlar både förslag lagda av partistyrelsen (PS), arbetsgrupper och av medlemmar. Medlemmarnas inskickade förslag kallas motioner. Partistyrelsen har utsett ett antal arbetsgrupper som tagit fram förslag i punktform. Partistyrelsen har i sin tur tagit ställning till samtliga förslag. Partistyrelsens förslag sammanfattas i PS-yttranden.

På landsmötet är det partistyrelsens förslag som är utgångspunkten. Både PS-yttrandena, rapporterna och motionerna finns med i landsmöteshandlingarna, som är indelade i olika områden som betecknas med bokstäver.

Utskotten

Alla ombud deltar under fredagen i något av de olika utskott som tillsätts av landsmötet.

Utskottens roll är att diskutera partistyrelsens förslag på ett eller flera sakområden och ta ställning till dessa. Utskotten behandlar samtliga PS-yttranden inom sitt område och yrkar bifall eller avslag till dem, men kan även föreslå nya texter eller ge ett annat förslag till beslut om motioner och förslagspunkter än partistyrelsen.

Utskotten ska även behandla yrkanden av medlemmar som inte är ombud, om yrkandena lämnas in innan utskottsarbetet påbörjas. Under landsmötets förhandlingar kommer enbart ombud, partistyrseledamöter och riksdagsledamöter att kunna lägga nya yrkanden.

Utskottens förslag samlas i utskottsutlåtanden som delas ut under landsmötet. Under förhandlingarna i plenum är det dessa utlåtanden som debatten utgår från.

Utskottens sammanträden är slutna och det är bara ombuden tillsammans med representanter för partistyrelsen samt sekreterare som har tillträde.

Mötespresidiet

Landsmötespresidiet leder förhandlingarna i plenum. Presidiet består av förhandlingsordförande, förhandlingssekreterare och ett antal protokollssekreterare och bisittare.

Uppdragen som förhandlingsordförande och förhandlingssekreterare väljs i landsmötets inledning. Under förhandlingarna sitter landsmötespresidiet med bisittare och funktionärer på scenen.

Sekretariat

Under landsmötet finns ett sekretariat med personer som skriver protokoll från förhandlingarna, sköter talarlistan i förhandlingssalen och kontinuerligt producerar dagordningar med mera.

Justeringspersoner och rösträknare

I början av landsmötet väljs ett antal ombud som får i uppgift att följa förhandlingarna noggrant för att senare kunna intyga att protokollet är korrekt skrivet. Dessa kallas justeringspersoner och tjänstgör ofta i grupper som växlar mellan olika förhandlingspass.

Samtidigt utses en annan grupp ombud att tjänstgöra som rösträknare när landsmötet går till votering.

Landsmötesombud

På landsmötet finns totalt 179 ombud. 174 ombud utses av Liberalernas länsförbund.

Alla länsförbund har minst ett ombud. Övriga ombudsplatser fördelas proportionellt mot antalet medlemmar.

Liberalernas samverkande organisationer utser också ombud. Liberala Ungdomsförbundet utser tre ombud, varav ett representerar nätverket Liberala Studenter. Liberala Kvinnor utser två ombud.

Ombudsbyte

Ett länsförbund eller en samverkande organisation kan byta ombud under landsmötet, men bara i samband med nytt förhandlingspass. Anmälan av ombudsbyte sker i mötesbyrån senast en timme innan förhandlingspasset börjar. Ersättare måste vara anmäld i förväg till riksorganisationen.

Övriga funktionärer

För att landsmötet ska fungera smidigt, engageras personal och ett stort antal frivilliga. Förutom de redan uppräknade funktionerna finns en presstjänst som servar närvarande journalister, ett tryckeri som färdigställer dagordningar och utskottslåtanden etc.

Förhandlingspass

Landsmötet är uppdelat på ett antal förhandlingspass. De tider som förhandlingspassen börjar och slutar återfinns i tidsplanen. Dessa tider är dock ungefärliga. Om ett föregående pass slutar tidigare än beräknat, kan efterföljande pass börja tidigare.

Till varje förhandlingspass finns en särskild dagordning, som delas ut i förväg. På dagordningen för förhandlingspasset anges de punkter som ska behandlas under passet. Punkterna på dagordningen refererar till ett antal förslag från ett visst utskott. En punkt på dagordningen kan se ut så här:

3. Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m. Utskottets förslag 1–38

Detta betyder att under debatten kommer samtliga utskottets 38 förslag – och därmed de PSytranden och de motionsförslag eller förslagspunkter som dessa bygger på – att behandlas.

Under förhandlingarna används företrädesvis utskottsutlåtandena, som innehåller alla förslag utskrivna, snarare än landsmöteshandlingarna.

Förhandlingspass har fasta tider för votering utsatta. Senast när det är dags för votering bryts talarlistan och votering genomförs. Detta betyder att inte alla anmälda talare nödvändigtvis kommer att kunna yttra sig under den tid som har avsatts för att debattera en fråga.

Beredningsutskottet (BU)

Besvärliga ärenden med många förslag som pekar i olika riktningar och som kräver kompromisser, eller nya texter som kommer upp i debatten utan att ha behandlats av något utskott, kan hänvisas till ett särskilt beredningsutskott. Utskottet väljs vid landsmötets början. Om en fråga går till beredningsutskottet tas den bort från dagordningen och tas upp när utskottet kommer tillbaka med sitt förslag.

Debatt och beslut

En debatt inleds ofta med att utskottets representant och partistyrelsens representant får ordet för anföranden. Därefter ger ordförande övriga talare ordet för anförande enligt den ordning förhandlingsordningen föreskriver.

Enligt förhandlingsordningen ska följande prioritetsordning tillämpas för talarlistan: Debatten inleds av utskottets talesperson. Därefter ges ordet till talesperson för reservanter i utskottet samt partistyrelsens talesperson. Övriga tjänstgörande landsmötesombud samt partistyrseledamöter, riksdagsledamöter och Europaparlamentariker ges ordet i den ordning de anmält sig.

Om talarlistan är tom ges ordet därefter åt övriga partimedlemmar i den ordning de anmält sig. Den aktuella talarlistan kan ibland ändras. Medlem som inte är ombud får begära ordet en gång per ärende på dagordningen.

Två typer av inlägg bryter den ordinarie talarordningen: repliker och ordningsfrågor. Däremot existerar inte t.ex. "sakupplysning" som ibland förekommer i andra föreningar.

Begära ordet

Den som vill begära ordet under ett förhandlingspass gör detta skriftligt på en särskild blankett som finns i salen. Maxtid för ett anförande är normalt två minuter för ombud och partistyrelsens representant i debatten, och en minut för övriga medlemmar. Landsmötet kan vid behov besluta om skärpt tidsbegränsning.

Replik

Replik kan – men måste inte – beviljas av ordförande till den som blir apostroferad, dvs. nämnd vid namn och angripen av en debattmotståndare. Replik begärs genom att ropa "Replik!". Om replik beviljas, bryter den talarordningen. Efter replik kan den som gjorde ursprungsinlägget begära kontrareplik. Därefter är replikskiftet avslutat. Tiden för en replik respektive kontrareplik är normalt max en minut.

Yrkanden

Ett förslag på landsmötet kallas yrkande. Yrkanden görs alltid skriftligt på förtryckta blanketter som lämnas till podievärden.

Medlemmar som inte är ombud har möjlighet att lämna in skriftliga yrkanden till det utskott som ska behandla en viss fråga. Yrkanden under plenum kommer sedan enbart att kunna läggas av ombud, partistyrseledamöter och riksdagsledamöter. Under landsmötesförhandlingarna är det utskottets förslag som är huvudförslag.

Utskottets yrkanden finns i det aktuella utskottsutlåtandet. Den som vill ha ett annat förslag än utskottets måste yrka på det. Det går att yrka bifall till en motion, en förslagspunkt från en arbetsgrupp, ett yrkande i ett PS-yttrande eller en reservation i ett utskott eller i partistyrelsen.

Man kan även yrka på nya formuleringar. Så länge de inte avviker mycket från förslag som finns i utskottsutlåtandena kan dessa behandlas. Helt nya textförslag ska dock i regel remitteras till beredningsutskottet.

Beslut

Det är förhandlingsordföranden som själv bestämmer hur landsmötet ska gå till väga för att fatta beslut, i vilken ordning ärenden ska avgöras och vilka ärenden som står mot varandra m.m. Detta kallas propositionsordning.

Den som är missnöjd med förhandlingsordförandens propositionsordning får yrka på en annan beslutsordning genom att begära ordningsfråga. Om inga ytterligare yrkanden finns ställs utskottets yrkande mot avslag. Det betyder att man antingen antar utskottets förslag eller också ingenting alls. Om ärendet gällde att anta en ny åsikt i en fråga där Liberalerna inte haft någon åsikt tidigare, så innebär avslag att Liberalerna saknar åsikt även i fortsättningen.

Om mer än ett yrkande finns på en punkt, ställs dessa förslag mot varandra - endast ett av dem kan bifallas.

Omröstning

Beslut fattas oftast med acklamation. Acklamation kallas det när ordföranden ställer flera förslag mot bifall för att på så sätt höra vilket förslag som får mest röster. Man röstar genom att ropa "Ja!" när det förslag man vill stödja läses upp. Man ropar aldrig nej. Det kan exempelvis låta så här:

Ordf: Kan landsmötet bifalla utskottets yrkande 3?

Landsmötet: Ja!

Ordf: Kan landsmötet avslå detsamma?

Landsmötet: Ja!

Ordf: Jag finner att utskottets yrkande 3 är bifallet.

[Klubbslag]

Votering

Vid acklamation är det ordförande som avgör utfallet. Den som vill att resultatet kontrolleras ropar "Votering!" innan klubban faller. Då genomförs först en

försöksvotering som innebär att ombuden sträcker upp sina röstkort istället för att ropa när mötesordföranden frågar.

Ordf: Kan landsmötet bifalla utskottets yrkande 3?

[Ombuden som vill bifalla förslaget räcker upp sina röstkort]

Ordf: Tack. [Röstkorten tas ned.]

Ordf: Kan landsmötet avslå detsamma?

[Ombuden som vill avslå förslaget räcker upp sina röstkort]

Ordf: Tack, jag finner att utskottets yrkande 3 har majoritet och därmed är bifallet.

[Klubbslag]

Om utfallet av omröstningen är tydligt fattas beslutet med mötesordförandes tolkning. I annat fall kan "Rösträkning" begäras innan ordförandes klubbslag faller. Rösträkning följer samma procedur, med skillnaden att de valda rösträknarna räknar alla uppsträckta ombudskort och meddelar detta enskilt till ordförande.

Förhandlingsordförande jämför de olika resultaten och avkunnar vilket förslag som vunnit omröstningen.

Namnupprop

Om utfallet fortfarande inte är klart kan man begära "Namnupprop". Proceduren innebär att förhandlingssekretariatet läser upp namnet på alla ombud som då röstar "ja" eller "nej" eller "avstår".

Kontrapositionsvotering

Har man tre eller fler förslag som står mot varandra när någon begär votering, används vad som kallas kontrapositionsvotering.

1. Först utser ordföranden ett huvudförslag. Som huvudförslag utses i regel det förslag som har partistyrelsens stöd. Därefter ska ett motförslag utses genom att ställa de kvarvarande yrkandena mot varandra i ett eller flera steg beroende på hur många yrkanden som finns.
2. Om det finns t.ex. fem förslag, och ett utses till huvudförslag, hålls därefter en votering mellan de kvarvarande förslagen. Denna votering hålls med acklamation. Även om röstkort används i huvudvoteringen.
3. Om ett förslag därmed får klar majoritet är det motförslag. Övriga förslag har fallit. Då återgår landsmötet till huvudvoteringen.
4. Om inget förslag fick klar majoritet, eller om någon begär votering, genomförs en ny kontrapositionsvotering mellan de fyra kvarvarande förslagen – där ett utses till huvudförslag och något av de tre kvarvarande ska bli motförslag osv. ända tills ett enda motförslag har tagits fram och alla övriga fallit.

5. Slutligen ställs det utsedda huvudförslaget mot det framröstade motförslaget - huvudvoteringen.

Ordf: Utskottets förslag, som stöds av partistyrelsen, är huvudförslag. Förutom detta finns två andra förslag, jag kallar dem för Anderssons förslag och Petterssons förslag. Är det landsmötets mening att Anderssons förslag ska vara motförslag?

Ombuden: Ja!

Ordf: Är det landsmötets mening att Petterssons förslag ska vara motförslag?

Ombuden: Ja!

Ordf: Jag finner majoritet för Petterssons förslag som motförslag.

[Klubbslag]

Ordf: Då återgår vi till huvudomröstningen. Då ber jag att ombuden räcker upp sina röstkort. Kan landsmötet bifalla utskottets yrkande?

[Ombuden som vill bifalla utskottets förslag räcker upp sina röstkort]

Ordf: Tack. Kan landsmötet bifalla Petterssons förslag?

[Ombuden som vill bifalla motförslaget räcker upp sina röstkort]

Ordf: Tack, jag finner att utskottets yrkande är bifallet.

[Klubbslag]

Reservation och särskilt yttrande

Ett tjänstgörande ombud som är missnöjd med ett beslut kan visa detta genom en reservation.

En reservation kan bara lämnas in till förmån för ett annat beslutsförslag som landsmötet röstat

ned. Ombud, PS-ledamöter och revisorer kan också lämna in ett särskilt yttrande.

Reservationer och särskilda yttranden skrivs på en särskild blankett som finns tillgänglig i

salen. Både reservationer och särskilda yttranden tas med i landsmötesprotokollet.

Reservation och särskilt yttrande ska lämnas in skriftligt senast fyra timmar efter fattat beslut men senast innan landsmötet avslutas.

Ordningsfrågor

Ordningsfråga begärs muntligt och bryter en pågående debatt. Ordningsfråga rör aldrig en sakfråga

utan är av praktisk karaktär. Ordningsfråga kan begäras t.ex. för att

- skärpa tidsbegränsningen för anförande
- föreslå streck i debatten
- föreslå annan propositionsordning vid omröstning
- föreslå ajournering eller bordläggning av ärende

En ordningsfråga avgörs alltid innan eventuell debatt i sakfrågan fortsätter. Först lämnas ordet fritt om någon vill yttra sig i ordningsfrågan, därefter hålls en

omröstning om förslaget. Därefter fortsätter debatten i sakfrågan (om inte ordningsfrågan gällde ajournering eller bordläggning).

Streck i debatten

När en debatt drar ut på tiden kan presidiet eller någon annan yrka på streck i debatten. Det räknas som en ordningsfråga. Om beslut fattas om streck läser mötespresidiet upp alla inkomna förslag. En tid ges för den som vill inkomma med ytterligare förslag, därefter justeras yrkandena av mötespresidiet. Efter det läses talarlistan upp och alla ges möjlighet att begära ordet, därefter justeras talarlistan för den debatten. Efter att streck är satt accepteras inga nya yrkanden eller talare.